

Љиљана Недељков

Филозофски факултет, Нови Сад
ljiljan@neobee.net

Општи принципи истраживања лексике традиционалне материјалне културе¹

У раду се говори о лингвистичком истраживању термилошких система везаних за фундаменталне области човековог живота и рада, које се у савременим условима трансформишу у актуелне модерне форме или постепено нестају због промене у начину живота и привређивања. Истраживана је лексика материјалне културе староседелачког становништва на терену Војводине, а резултат су монографије о рибарству, коларству, пастирској терминологији и терминологији куће и покућства, за које је заједничко то што се пошло од испитивања лексике по семантичким пољима. Приказан је лексиколошки и лексикографски поступак који је коришћен у испитивању ових термилошких система.

Кључне речи:

лингвистика, лексикологија, семантика
лексике, семантичка поља,
терминологија, лексикографија,
лингвогеографија

Увод

Појам **културе** је врло широк и различито се дефинише у складу са својом полисемијом.² Исто тако, може се рећи да се сасвим различит систем вредности подразумева од једне културе до друге. Оно што је заједничко за све културе, то је да се заснивају на одређеном појмовном свету (материјалне и духовне вредности), што представља прототип сваке културе појединачно.

¹ Истраживања лексике традиционалне културе раде се на пројекту *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора* (ЕДБ 148001), који у целини финансира Министарство за науку и технологију Републике Србије.

² У овом раду, под *културом* се подразумева оно значење ове лексеме које она има у књизи Р. Бугарског *Језик и култура*: „...ми имамо на уму у науци прихваћено антрополошко схватање културе као начина живота...” (Бугарски 2005:13).

Сваки културни код испољава се у језику, а сваки језик припада одређеном типу културе. Познато је да исти тип културе долази до изражаја у различитим језицима, као што има примера и да се у истом језику срећу и прожимају различити типови култура.

Историја модерне културе, достигнућа и појмовни свет онога што се назива *савремена европска цивилизација* испољава се антропоцентрично, односно – у материјалној и духовној сфери која се тиче човека и његовог окружења, што у својој укупности чини одређени тип културе.

О култури једног народа може се сазнати проучавањем културног идентитета испољеног кроз језик, а један од начина испољавања културе кроз језик јесте лексика, односно, проучавањем лексичког нивоа, првенствено семантике и структуре тематске лексике, водећи рачуна о просторним и временским чиниоцима који утичу на језик, представља се култура једне језичке заједнице.³

У оквиру рада *новосадске лингвистичке школе*, у некадашњем Институту за лингвистику⁴ у Новом Саду, може се посебно издвојити систематско сакупљање тематске лексике традиционалног начина живота староседелачког војвођанског становништва.

Тематика: традиционални начин живота (терминологија куће и покућства) и архаична занимања (коларство, пастирство, рибарство)

Зашто оваква тематика? По речима М. Пижурице, у опредељењу да се испитује специјална терминологија старих изумирућих делатности, као и традиционални тип културе уопште, препознају се идеје московске етимолошке школе Олега Трубачова и идеје етнолингвистичке школе Никите Толстоја.⁵ Непосредни подстицај за ова истраживања дошао је такође из руске лингвистичке школе: дело Олега Трубачова (1966): *Ремесленная терминология в славянских языках*, *Этимология и опыт групповой реконструкции*, Москва.

³ О томе да културна димензија језика долази до изражаја баш у одређеним областима човековог живота и рада говори се у раду Љ. Недељков, *Методологија истраживања лексике Срба* у Румунији, Проблеми словенске филологије XIV, Темишвар, 117.

⁴ Испитивања су започета пре више од тридесет година (1969. Године, оснивањем Института) у оквиру пројекта *Ономастичко-лексиколошка истраживања на терену Војводине*. Касније је овај институт припојен Одсеку за јужнословенске језике на Филозофском факултету у Новом Саду, где су настављена тематска истраживања лексике традиционалне културе у оквиру пројекта *Савремени српски језик* (број пројекта 1343), Тематска целина: *Лексичко-семантичка и дериватолошка структура савременог српског језика и његова лексикографска обрада*, *Лексика традиционалне културе на територији Војводине*. Истраживања на овом пројекту прекинута су 2005. године.

⁵ Пижурица М. (2004), *Речник српских говора Војводине*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, књига LII, свеска 3, 617.

Полазна основа за ова лексиколошка истраживања била је теорија семантичких микропоља, Никите Ивановича Толстоја.⁶ Студија Н. Толстоја о семантичким микропољима у лексици део је руске лингвистичке школе,⁷ релативно је новији приступ у лексикологији и теоријске је природе, а лексичко-семантичка микропоља формирају се на основу предметно-логичких критеријума. У објашњењу теорије семантичких микропоља Н. Толстој даје један пример или неколико њих за илустрацију неке тврдње, али нема системске анализе неке тематске лексичко-семантичке целине на којој би се показала практична примена теоријских поставки. Зато смо се у опредељивању за семантичка испитивања лексике, (лексичко-семантичких особина посебних појмовних целина у лексичком систему) српског језика послужили овом теоријом само као идејом. У прилог нашем тадашњем решењу иде и констатација Е. Бенвениста, који – говорећи о непостојању проверених теоријских поставки за семантичка истраживања у лингвистици – каже да треба „поступити емпиријски, занемарујући (...) теоријска разматрања“.⁸ У системском ареалном истраживању лексике, Толстојева теорија се у примени у понеком детаљу показала недовољном.

Према Толстоју, временски период који треба испитивати је онај који доприноси реконструкцији прасловенског, а уопште – због општесловенске перспективе. Подразумева се да се испитују остаци прасловенског типа културе и да у теренским испитивањима треба тражити најстарије потврде семантике и лексике које ће допринети задатом циљу. У одређивању лингвистичких критеријума за избор теме, аргументи су били да се у системском испитивању архаичног културног кода усмери пажња на оне појмовне сфере човековог окружења у којима се чува старије језичко стање, како би испитивање на свим нивоима допринело реконструкцији нашег некадашњег језика, а у даљој перспективи – и прасловенског, јер се сви језички нивои испољавају кроз лексику, а оваква истраживања, сматрало се, значајна су јер доприносе етимологији словенских језика. У језичким дисциплинама које се тичу лексике, овакав приступ омогућује реконструкцију лексичког система у оба лексиколошка домена – лексичког значења и лексичких односа. Аргумент за испитивања овакве тематике јесте и то да скретањем пажње лингвиста на ове теме чувамо од заборава лексику која нестаје, а тиме повезујемо различите говоре, дијалекте и наречја једног језика, и утврђујемо сличности и разлике са суседним или даљим језицима из исте породице.

О ареалним испитивањима семантике није било писано у време почетка рада на овом пројекту радова, као што и сама лексикологија није била заснована, нити се она формацијски издвајала у оквиру лингвистичких

⁶ Толстой, Н. И. (1963), Из опытов типологического исследования славянского словарного состава, *Вопросы языкознания* I, Москва, 29-45.

⁷ Василев, Л. М. (1975), *Теория семантических полей*, Обзор, *Вопросы языкознания* 5, Москва, 105-113.

⁸ Benvenist, E. (1975), *Problèmes de linguistique*, Beograd, 217.

дисциплина. О теорији семантичких испитивања лексике, у то време нема радова у нашој лингвистици, а нису нам тада била позната ни истраживања семантике лексике у руској лингвистици.

Простор, култура и језик који су испитивани

Који ареал треба испитивати и како? По Толстоју, треба испитивати оне територије где се очекује да постоји појмовно-тематски круг чија се лексика истражује. Пошто је циљ истраживања – реконструкција старијег стања културе сачуваног у језику, које се у време испитивања само фрагментарно чува, пожељно је било прикупити податке који то стање репрезентују – термилошке системе из аутентичне традиционалне културе. Испитивана је Војводина као географска целина без обзира на административну поделу, и то староседелачко становништво јужнословенског порекла: Срби, Хрвати, Буњевци и Шокци. Терен Војводине био је у време почетка нашег рада слабо лексички испитан. Постојали су само мањи радови о дијалекатској лексици, а монографски није била обрађена ниједна тематска област. Етнолошки је Војводина релативно слабо била испитана; постојала је само једна студија везана за Фрушку гору, а етнолошка грађа Ј. Ердељановића о Војводини није била објављена⁹.

Метод истраживања

Метод наших испитивања могао би се окарактерисати као *лингвокултуролошка географија*, под којом подразумевамо теренско лингвистичко истраживање традиционалне културе помоћу упитника за испитивање тематске лексике на одређеном ареалу, са циљем да се прикупи комплетан лексички израз за одређену сферу човековог живота, да се лексичко- семантички обради прикупљена лексичка грађа, да се она лексикографски оформи, као и да се лингвогеографски представе одређене лексеме које репрезентују испољавање лексичких разлика у оквирима једне језичке територије, условљене типом културе у појединим регионима. Овде ће бити речи о односу српског језика¹⁰ и културе испољене кроз лексику архаичних делатности и начина живота у оквиру панонског културног типа.

У испитивању лексике традиционалне културе неопходно је упознавање са етнолошком литературом¹¹ – о испитиваној области уопште и о самој тематици за ту област, уколико има такве литературе. Уколико нема

⁹ Вуковић, Г. (1988), *Терминологија куће и покућства у Војводини*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад, 2.

¹⁰ Истраживање је започето, спроведено и објављено у време када је званични назив језика био *српскохрватски*.

¹¹ Барјактаревећ, М. (1984), *Нужност познавања традиционалне културе за лексичка истраживања*, Зборник реферата Лексикографија и лексикологија, Нови Сад – Београд, 15-23.

литературе о неком традиционалном занимању на одређеној територији, одабрана тематска област испитује се на основу постојеће и доступне литературе за најближу област. Због слабе етнолошке испитаности Војводине у време почетка ових тематских испитивања, за одабране појмовне сфере углавном није било литературе која се односи на Војводину, па су се упитници морали конципирати на основу описа ових тематских целина у другим крајевима где је живело становништво којем је матерњи језик био српскохрватски, а углавном су то биле области јужно од Саве и Дунава.

На основу информација из етнолошке литературе о појединим сферама људског живота направљен је упитник за испитивање одређене терминологије. Организација упитника била је хронолошка или логичка, у зависности од типа терминолошког система који се испитује. Питања су углавном формулисана ономасиолошки – од значења ка лексеми (на пример, из пастирске терминологије: *Како се зове предмет (или особа) којим се (или која)...*?), али је у сваком упитнику неколико питања било формулисано семасиолошки – од лексеме ка значењу (на пример из пастирске терминологије: *Шта је ајдамак?*¹² Уз поједина питања из упитника, информаторима су показиване фотографије и цртежи појмова о којима је испитивач требало да се обавести .

Ареално испитивање лексике у Војводини подразумева добро познавање културно-историјских, етничких и језичких чинилаца на терену, како би се могла направити оптимална мрежа пунктова. Велики број места са несловенским становништвом и са западнословенским становништвом, као и места са колонизованим српским становништвом, условио је то да у неким деловима Бачке и Баната имамо веће ареале из којих немамо података, јер није било пунктова са одговарајућим информаторима за наша испитивања. У зависности од тематике, и мрежа пунктова је различита. Најгушћу мрежу пунктова имамо за терминологију куће и покућства, због тога што је за ову тему информатор могао бити било који познавалац традиционалне културе, јер су традиционална кућа и покућство били саставни део живота комплетне популације у прошлости. Најређу мрежу пунктова имамо за рибарство, јер је избор пунктова, па самим тим и информатора, био условљен екстралингвистичким факторима: бирани су пунктови уз војвођанске водене површине, а у њима су информатори били рибари – аласи. У многим деловима Војводине није било услова за рибарење, па је и број места и информатора био мањи него за коларску, пастирску или терминологију куће и покућства.

Испитивани су аутохтони говорници, добри представници аутентичних дијалеката на војвођанском простору. Што се тиче старости, пола и образовања испитаника, оптималан избор је био: најстарији становници у месту – познаваоци тематике која се испитује, а такође је важан

¹²Бошњаковић, Ж. (1985), *Пастирска терминологија Срема*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад, 3.

предуслов био да је испитивана тематика била део информаторовог живота у младости. У зависности од тематике, понекад су бољи информатори били мушкарци: за рибарску, коларску и пастирску терминологију, а за терминологију куће и покућства више података дале су жене. Традиционалну културу боље познају особе на које није битно утицао савремени начин живота, па су бољи они информатори који нису ишли у школу. Пошто у Војводини углавном нема особа које уопште нису ишле у школу, за информаторе су бирани они који су имали највише четири разреда основне школе или мање.

За проналажење одговарајућих информатора било је више начина. Један од начина упознавања информатора на терену био је контакт са месним органима власти, чија је помоћ била драгоцене јер су одлично познавали мештане и могли да упуте истраживача на оног информатора који ће знати и умети да пружи све релевантне податке у вези са проблематиком којом се испитивач бави. Било је важно да испитивач увек прецизно објасни посреднику шта очекује од информатора и који тип информатора би му био најпогоднији. До обавештења о добром информатору за оваква испитивања, као и до самог доброг информатора, испитивачи су долазили и у директном контакту са мештанима, или преко неке институције у месту (школа, црква, библиотека, музеј). Оптимални услови за испитивање, као и резултати истраживања, били су када је испитивач познавао некога у месту преко кога је могао да упозна потенцијалног информатора. У том случају, комуникација између испитивача и информатора била је боља. Најбољи резултати теренског рада постигнути су онда када је испитивач лично познавао информатора и када је испитивао тип културе којем и сам припада.

Показало се да је било добро дати приоритет баш овим традиционалним занимањима, јер се већ при првим испитивањима испоставило да је релативно мало испитаника, у унапред одређеним пунктовима, који би могли да дају валидне податке о теми о којој је реч.

Пре поласка на истраживање било је важно упознавати се са дијалекатским специфичностима територије која се истражује, како би се могле препознати аутентичне фонетске, морфолошке, творбене и синтагматске варијанте које треба да буду третиране као језички израз одређеног појма из термилошке групе која се испитује.¹³

Разговор са информаторима сниман је на аудио-траку како би аудио-запис остао сведочанство о истраживању које се увек може поново консултовати. Аудио-касете са снимљеном лексичком грађом омогућавале су вишеструко проверавање грађе. Поред снимања на аудио-траке, бележени су подаци и у нотес, уколико није био укључен касетофон, јер су информатори често у спонтаном разговору износили неке битне податке, које нису рекли када их је испитивач снимао.

¹³ Ивић, П. (1985), *Дијалектологија српскохрватског језика, увод и штокавско наречје*, друго издање, Матица српска, Нови Сад.

Ово су била прва испитивања на простору ондашњег српскохрватског језика спроведена према оваквој концепцији, а резултат су биле монографије и мањи радови о одређеним сферама термилошке лексике из традиционалног културног кода на простору Војводине¹⁴. Иако сви радови заслужују пажњу, говорићу овде само о монографијама (дате по редоследу штампања):¹⁵ *Српскохрватска лексика рибарства*, *Војвођанска коларска терминологија*, *Пастирска терминологија Срема*, *Терминологија куће и покућства у Војводини*.

У овом раду биће речи о основним принципима истраживања који су заједнички за све радове. Пажњу научне јавности заслужују све фазе рада на истраживању тематске лексике – како теоријска заснованост неког испитивања, избор теме, територије, принципи рада на терену, тако и поступци лексичко-семантичке анализе, лексикографска обрада¹⁶ и ареално представљање лексема.

Све четири монографије засноване су на истој теоријској основи системског испитивања тематске лексике. Од ове теорије пошли смо у теренском истраживању, а по својој основној структури, у свим монографијама заступљена је даља класификација на хијерархијски ниже тематске целине, које постоје у оквиру систематизације стварности сваке од ових људских делатности. Прва по редоследу објављивања, *Српскохрватска лексика рибарства*, разликује се од остале три монографије по томе што има и писане и усмене изворе, и што обухвата цео простор некадашњег српскохрватског језика. Временски распон из којег је лексичка грађа много је већи од оног за који се везују остале три монографије, јер обухвата старије писане изворе – етнолошку литературу из 19. века. Ова монографија нема одељак посвећен лексичко-семантичкој анализи прикупљених термина, мада се у регистру дају све тематске целине у које се сврставају термилошке лексеме, од којих неке наводимо: *врсте и делови риба*; *мреже и њихови делови*; *чамци*, *барке*, *весла и њихови делови*; *називи за рибаре и разне врсте рибара*; *географски називи*; *птице које се хране рибом*, итд.¹⁷

Остале три монографије заснивају се само на теренској лексичкој грађи сакупљеној од информатора у Војводини (Срему), и све три садрже детаљну лексичко-семантичку анализу прикупљене грађе по семантичким пољима. Број семантичких поља у свакој монографији је различит и зависи од сложености дела стварности о којем је реч, као и од принципа класификације

¹⁴ Списак свих објављених радова може се наћи у раду Мирјане Јоцић, (1991), *Лексикографија у Војводини*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, XXXIV/2, Нови Сад, 145-157. Осим објављених радова, сакупљен је богат лексички корпус традиционалне културе Војводине, који чека своју обраду.

¹⁵ Библиографски подаци о монографијама налазе се на крају рада.

¹⁶ Zgusta, L. (1991), *Priručnik leksikografije*, Svjetlost, Sarajevo.

¹⁷ Mihajlović, V. Vuković, G. (1977) *Srpskohrvatska leksika ribarstva*, Institut za lingvistiku u Novom Sadu, Novi Sad, 431.

те стварности, односно – од могућности обједињавања појединих појмовних кругова у веће целине. Највише семантичких поља има у терминологији куће и покућства (39). Овако велики број поља је разумљив и очекиван, јер су у овој монографији обрађене, у ствари, три велике тематске целине: кућа и зграде уз кућу, окућница, покућство. Коларска терминологија распоређена је у 22 поља, а пастирска – у 18. По обиму су семантичка поља у све три монографије различита. Тако, на пример, у коларској терминологији, у семантичком пољу које се односи на *мала ручна колица*, поред општег назива (на целом терену) *колица*, постоји само још даља диференцијација на две врсте: 1. *са сандуком*, 2. *без сандука*.¹⁸ У терминологији куће и покућства, прво семантичко поље – *кућа и њени делови* – изузетно је сложено; диференцира се по различитим критеријумима на 15 већих потцелина, а свака од њих се дели на 5, 6, 7, или чак 8 подврста, од којих се неке и даље диференцирају, тако да је ово поље – и по сложености структуре и по броју лексема које му припадају – једно од најбогатијих¹⁹.

Сви лексичко-семантички односи у једном пољу међусобно су повезани и чине једну садржинско-појмовну лексичку целину, а лексеме су међусобно повезане углавном на три начина:

1. хијерархијски распоређена лексика од општег ка посебном;
2. класификација од целине ка саставним деловима
3. редослед према логичком следу појава / узрочно-последична повезаност.

Први тип повезивања – хијерархијско повезивање од општег ка посебном – покажемо на једном примеру из коларске терминологије. То изгледа овако – полази се од општег појма – *запрежна возила*, за овај појам забележен је један општи назив – *кола*, а у оквиру овог општег појма издвајају се посебни називи кола према неком од критеријума: *према намени*; *према изгледу*; *према резгији*...²⁰

Други тип повезивања – класификацију од целине ка саставним деловима – углавном имамо онда када је то условљено природом одређене појмовне сфере. Као илустрација послужиће пример из терминологије куће и покућства, где овакве корелације између лексема имамо у систематизацији лексичке грађе у оквиру неких семантичких поља: *кућа и њени делови*, *направе за кување и њихови делови*, *светиљке и њихови делови*...²¹

Трећи тип повезивања делова једног семантичког поља иде према логичком следу појава, што се може илустровати примером из пастирске терминологије, где семантичко поље *називи у вези са размножавањем стоке*

¹⁸ Вуковић Г, Бошњаковић, Ж, Недељков Љ. (1984), *Војвођанска коларска терминологија*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад.

¹⁹ Вуковић, Г. (1988), *Терминологија куће и покућства у Војводини*... 7-22.

²⁰ Вуковић Г. et all, *Војвођанска коларска терминологија*... 9.

²¹ Вуковић, Г. (1988), *Терминологија куће и покућства у Војводини*..., 507.

има следеће подгрупе: 1. манифестовање полног нагона код женке, 2. чин оплодње, 3. рађање младунчади.²²

Пре лексичко-семантичке анализе сваког семантичког поља систематизоване су лексеми које припадају том пољу, а представљене су на различите начине: у коларској и пастирској терминологији – табеларно, а у терминологији куће и покућства – по децималном систему. На основу те систематизације, а пре дескрипције саме лексике којом се именује неки појмовни систем, стиче се основна представа о броју, типу и пореклу лексеми које ће бити анализирани.

Табеларни систем представљања лексеми у једном појмовном пољу

Пример из *Војвођанске коларске терминологије* (страница 28)

4. ТОЧАК И ЊЕГОВИ ДЕЛОВИ				
4.1. ОПШТИ НАЗИВ	4.2. НАЗИВИ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА			
	4.2.1. обруч на точку	4.2.2. део непосредно испод шине	4.2.3. ексери за прикивање шине	4.2.4. део којим се спајају наплови
Точак	обруч подлуч раф шина	гобеља наплат наплотак шмирфенинг	ексери клинци мороклинци чавли	бодља заглавак клин клинац чеп типлови штиф(на)

Децимални систем представљања лексеми у једном појмовном пољу

Пример из *Терминологије куће и покућства у Војводини* то изгледа овако (страница 42)

9. СПРАВЕ КОЈЕ СЕ УПОТРЕБЉАВАЈУ ОКО ПЕЋИ И НАЗИВИ РАДЊИ

9.1. за подстицање ватре: ватраљ, жарач, жарило, ширајзли

9.2. за прибијање жара уз зидове пећи: гребло, грнало, грњача, огребло, огрнало

²² Бошњаковић, Ж. (1985), *Пастирска терминологија Срема*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад, 3.

9.3. за чишћење пепела

9.3.1. *велика*: испајача, метило, омоло, омета, ометача, пајалица, (с)пајача, умета, успаја

9.3.2. *мала*: перушка

9.4. за стављање у пећ

9.4.1. *хлеба*: лопар, лопата

9.4.2. *лонаца*: машице

9.5. загрејати пећ: жарити, кадити

У самој лексичко-семантичкој анализи дају се све фонетске и акценатске варијанте забележених лексема, а такође – и све сложене лексеме (по терминологији Н. Толстоја), типа *кратка кола*, *парадошки амови* (коларска); *задња соба*, *кусасти нож* (кућа и покућство); *бела риба*, *мирисати на дивљачину* (рибарска); *подолска говеда*, *прасе испод сисе* (пастирска). Пажња је посвећена мотивационим и творбеним особинама, негде и етимологији, а коментарише се и ареални распоред свих лексема. Они појмови за које постоје лексичке реализације на целом терену представљени су и картографски, тако да у свим монографијама постоји барем двадесетак, некад и преко сто семантичких и сводних карата којима се илуструје географски распоред лексема за поједине појмове, на основу којих се формирају посебни ареали у оквиру војвођанског простора.

Свака од ових монографија садржи речник у којем свака лексема из испитиваног тематског круга има место одреднице. Када су у питању монографије са лексичко-семантичком анализом, може се рећи да инвентар лексема из лексичко-семантичке анализе одговара инвентару лексема у речнику. Као одреднице, обрађене су само најфреквентније лексеме за неку семему (појам). Остали називи за тај појам/семему – фонетизми и синоними – упућивани су на лексему којој је дата функција одреднице, а у оквиру ње су и лексикографски обрађени. Одредница се састоји од леме у којој је дата акцентована одредничка реч у канонском облику и њене граматичке особине, зтим је дато значење лексеме искључиво у анализираном терминолошком систему, као и најважнија семантичка обележја која ту лексему диференцирају од друге лексеме која је члан истог семантичког поља. Потом се даје ареална дистрибуција, контекст (забележен на терену) у којем се налази лексема – одредница, потом синоними, фонетизми, акценатски дублети и вишечлане лексеме у којима је управна реч лексема – одредница.

Свака монографија садржи цртеже и фотографије испитиваних појмова – предмета, који су некад распоређени на одговарајућем месту у лексичко-семантичкој анализи, а некад су на крају књиге.

У свакој монографији постоји списак пунктова и информатора, као и литература.

Закључак

Упознавање са методологијом одређених истраживања омогућује да се процене значај, обим, допринос и валидност једне лингвистичке школе, а овако детаљан приказ објашњава место датих испитивања у нашој теоријској и емпиријској лингвистици уопште, прецизније речено – указује на могући приступ функционалном изучавању лексике по семантичким пољима.

Детаљан опис свих фаза истраживања тематске лексике омогућује да се значајно унапреде испитивања овог типа, како би се избором оптималне методологије у свим фазама рада дошло до валидних резултата у функционалном истраживању семантике лексике. То ће значајно унапредити не само тематска истраживања лексике на простору српског језика, него ће допринети и бољем сагледавању њене функционалне и тематске раслојености, о чему у нашој лексикологији нема задовољавајућих и потребних теоријских смерница за истраживања.

Разрада основних принципа истраживања (конципирање методологије теренског рада, као и лексичко-семантичка анализа, лексикографска обрада и ареална дистрибуција лексема на картама) практично је створена тимским радом истраживача наведених термилошких система.

Представљене монографије

Бошњакловић, Ж. (1985), *Пастирска терминологија Срема*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад.

Вуковић, Г. (1988), *Терминологија куће и покућства у Војводини*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад.

Вуковић Г, Бошњакловић, Ж, Недељков Љ. (1984), *Војвођанска коларска терминологија*, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад.

Михајловић, V, Vuković G. (1977), *Srpskohrvatska leksika ribarstva*, Institut za lingvistiku u Novom Sadu, Novi Sad.

Ljiljana Nedeljkov

General Principles of Researching the Lexicon of Traditional Material Culture

Key words:

linguistics, lexicology, lexical semantics, semantic fields, terminology, lexicography, dialectal linguistics

The paper discusses a linguistic research of terminological systems connected with basic fields of human life and work which, in modern conditions, are either transformed into contemporary modern forms or gradually disappear due to changes in the way of life and work. The lexicon of material culture of native inhabitants of Vojvodina is examined, resulting in monographs on the terminologies of fishing, cartwrighting, shepherding and houses and furniture, all of which have in common the fact that the starting point was the research of the lexicon in question by semantic fields. The paper shows the lexicological and lexicographical procedures used while researching these terminological systems.